

Latvijā izmantoto ciršanas apjomu aprēķinu pieņēmumu un metožu iespējas un ierobežojumi attiecībā uz vides aizsardzības nodrošināšanu

Jānis Donis

Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"

Seminārs "Latvijas ilgtspējīgas mežsaimniecības problēmas un iespējamie risinājumi"

16.02.2010., LU Bioloģijas fakultāte, Rīga, Kronvalda bulv. 4. 2. auditorija

Prezentācijas saturs

- Atskats pagājušā gada prezentācijā
- Ilgtspējīga meža apsaimniekošana
- Ilgtspējīgu ciršanas apjomu aprēķins
- Vides (dabas aizsardzības) nodrošināšana iespējas un ierobežojumi

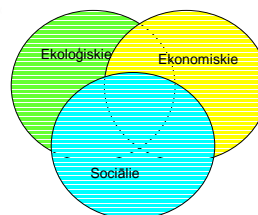
Pagājušā gada prezentācija

• Meža resursu izmantošanas apjomu modelēšana: pieejas, ierobežojumi un iespējas

- Izpratne par meža apsaimniekošanas ilgtspējību (vēsturisks atskats)
- Informācijas avoti par meža stāvokli LR
- Meža resursu attīstības prognozēšana
- Ciršanas apjoma aprēķins
- Lēmumpieņemšanas atbalsts

Nenoplicinošas (ilgtspējīgas) meža apsaimniekošanas aspekti

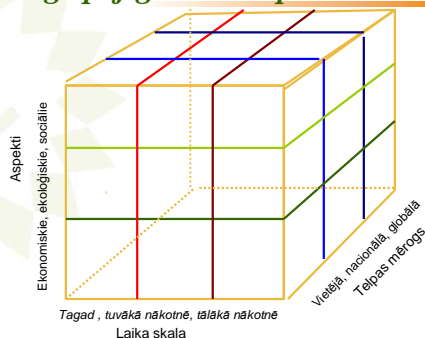

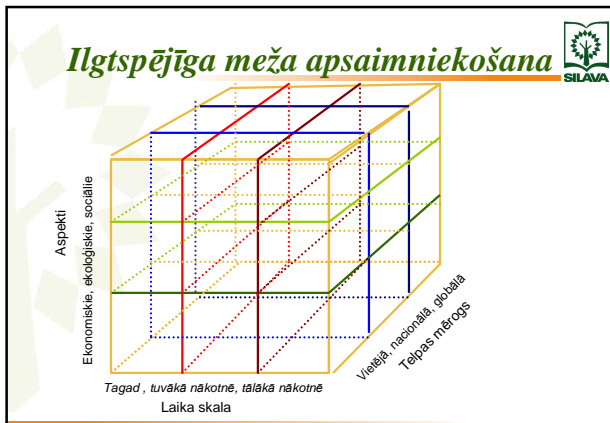
Latvijas meža politika (1998.)

- MP vispārīgais mērķis - meža un meža zemju ilgtspējīga (nenoplicinoša) apsaimniekošana
- MP kontekstā "ilgtspējīga" apsaimniekošana nozīmē meža un meža zemju pārvaldīšanu un izmantošanu tādā veidā un pakāpē, lai saglabātos to bioloģiskā daudzveidība, produktivitāte, atjaunošanās spēja, vitalitāte un potenciālā spēja veikt nozīmīgas ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas vietējā, nacionālā un globālā līmenī tagad un nākotnē, kā arī, lai neizraisītu draudus citām ekosistēmām" (Helsinku rezolūcija Nr.1).

Ilgtspējīga meža apsaimniekošana

Ilgtspējības novērtēšanas kritēriji un indikatori

- **Ilgtspējības novērtēšanas kritēriji un indikatori**
 - **Visēiropas ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas kritēriji un indikatori**
 - 6 kritēriji un 35 kvantitatīvie indikatori
 - Meža resursu un to ieguldījuma globālajā oglekļa ciklā uzturēšana un attiecīga palielināšana
 - Meža ekosistēmas veselība, vitalitāte
 - Meža produktīvo funkciju saglabāšana un veicināšana (koksne un nekoksne)
 - Meža ekosistēmu bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un piemērota palielināšana
 - Meža aizsargājošo funkciju (galvenokārt augsnes un ūdens aizsardzība) saglabāšana un piemērota palielināšana meža apsaimniekošanā
 - Citu sociālekonomisko funkciju un apstākļu saglabāšana
 - Citi?

Latvijas meža politika (1998.)

- **MP mērķi attiecībā uz mežu un meža zemi**
 - Nodrošināt esošās meža platības nesamazināšanos,
 - Nodrošināt meža zemju ražības un vērtības saglabāšanu un/(vai) paaugstināšanu,
 - Veicināt lauksaimnieciski un citādi neizmantojamo zemju apmežošanu...
- **MP ekonomiskie mērķi:**
 - Nodrošināt meža nozares ilgtspējīgu attīstību un rentabilitāti, ievērojot ekoloģiskos un sociālos nosacījumus...
 - Valsts kapitāla (meža) vērtība nedrīkst samazināties un tai vēlams pieaugt;
 - Īpašnieks (valsts) vēlas gūt peļņu no kapitāla (meža).
- **MP vides mērķi:**
 - Bioloģisko daudzveidību saglabāt un uzturēt pašreizējā līmenī.
- **MP sociālie mērķi:**
 - Līdzsvarot sabiedrības un meža īpašnieka intereses meža sociālo vērtību izmantošanā un darba attiecību veidošanā meža nozarē.

Ilgtspējīga ciršanas apjoma modelēšana

- (Normatīvais)/stratēģiskais, taktiskais un operatīvais plānošanas līmenis
- Mežu iedalījums pēc tautsaimnieciskās nozīmes
 - Grupas, kategorijas utt.
 - Saimnieciskās vienības (vienveidīgas audžu grupas)
- Meža gatavības vecums un cirtmets, ciršanas vecums (galvenās cirtes vecums)
 - Dabiskā gatavība,
 - Atjaunošanās jeb (fiziskā) gatavība
 - Kvantitatīvā gatavība
 - Tehniskās gatavība
 - Kvalitātes gatavība
 - Saimnieciskā gatavība (meža rente)
 - Finansiālā gatavība (zemes rente)

Ilgtspējīga ciršanas apjoma modelēšana

- Meža galvenās izmantošanas apjomu noteikšana
 - Klasiski
 - "Balstītas uz normālā meža ideju"
 - Pamatprincipi
 - Nepārtraukta
 - Vienmērīga
 - Nesamazināšanās
 - Metožu grupas cirsmu aprēķināšanai
 - Pēc platības (n-tās ierobežojotās cirsma, n-tā cirsmā pēc vecuma utt.)
 - Pēc krājas (Landolta)
 - Pēc pieauguma
 - Starpizmantošanas apjoma noteikšana
 - Pēc situācijas datu un "normatīviem"
 - Modelēts pēc izstrādātiem algoritmiem
 - Alternatīvas pieejas
 - E. Ostvalda relatīvās meža rentes teorija
 - Vairākcēju (Multiple path) koncepcija

Piedāvātā pieeja daudzvērtīgu meža apsaimniekošanas lēmumpieņemšanā

1. Datu ieguve un pašreizējā stāvokļa novērtējums,
2. Kritēriju un indikatoru izvēle un meža apsaimniekošanas preferenču noteikšana:
 - Lēmumpieņēmēja,
 - Citu ieinteresēto pušu (participatory planning).
3. Alternatīvu audžu (parauglaukumu) apsaimniekošanas režīmu (variantu) ģenerēšana un seku paredzēšana
4. Efektīvu apsaimniekošanas programmu izstrāde (scenāriju izveide)
5. Labākās apsaimniekošanas programmas izvēle (scenārija) atbilstoši 2. punkta kritērijiem.

Informācijas avoti par meža stāvokli LR

- Meža statistiskā inventarizācija (2008. gadā noslēdzies 1. cikls)
- Meža valsts reģistrs
 - meža īpašnieku un tiesisko valdītāju sniegtā informācija
 - Meža inventarizācijas dati
 - Inventarizācijas pamatvienība – nogabals
 - Ne retāk kā reizi 10 gados
 - Iesniegumos apliecinājuma saņemšanai sniegtā informācija
 - Pārskatos sniegtā informācija
 - Citi informācijas avoti
- Citi (piem., ar attālās izpētes metodēm iegūtā informācija)

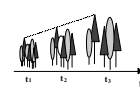
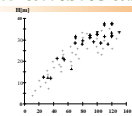
Meža resursu attīstības prognozēšana

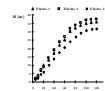
Laika skala

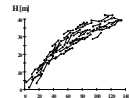
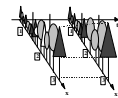
“Laika aizvietošana telpā” (Cross sectional Study)

Intervālu parauglaukumi

Ilglaicīgie parauglaukumi

K. von Gadow

Vides (dabas) aizsardzības nodrošināšana iespējas un ierobežojumi

- Plānošanas līmenis (stratēģiskais, taktiskais, operatīvais?)
- Izmantotā pieeja (vecumklašu, nogabalu)?
- Izmantotie (MSI dati vai MVR?)
 - Saimnieciskās darbības ierobežojumi atbilstoši VMD vai LVM datu bāzei
 - Vēlamais stāvoklis nākotnē?